

List of bibliographic references:

1. Tarasov, I. (2023). The role of information technology in the modern war in Ukraine. Scientific Collection «InterConf», (168), 146–153. Retrieved from <https://archive.interconf.center/index.php/conferenceproceeding/article/view/4296>.
2. Report by Lewis, J. Andrew. Cyber War and Ukraine // Center for strategic and international studies. June 16, 2022, available at: <https://www.csis.org/analysis/cyber-war-and-ukraine>.

Павло Миколайович МІТРУХОВ,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності
та розкриття злочинів факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2752-6873>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ ОСІБ НЕВПІЗНАНИХ ТРУПІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ ЗА ДОПОМОГОЮ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПОЛІЦІЄЮ

Згідно Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 в Україні введено воєнний стан [1]. В цей період в Україні криміногенна ситуація погіршується у зв'язку із збільшенням обліку невідомих трупів. Так, у період з 24.02.2022 р. по 25.10.2023 р. залишаються облікованими 5442 невідомих трупів [2].

Останнім часом окремі аспекти встановлення осіб невідомих трупів в своїх роботах розглядали Бдайцієва Х.М. [3], Береговець Я.Р. [4], Припхан І.І. [3] та ін. Однак, в їх роботах є деякі прогалини, заповненню яких будуть присвячені ці тези.

У ст. 26 Закону України «Про національну поліцію» зазначено, що при наповненні реєстрів та баз (банків) даних щодо осіб, стосовно яких поліцією застосовано адміністративне затримання, затримання в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, або інше законне затримання; осіб підданих адміністративному арешту, домашньому арешту; осіб, яким повідомлено про підозру в учиненні кримінального правопорушення, поліція забезпечує збирання, накопичення мультимедійної інформації (фото, відео, звукозаписи) та біометричних даних (відцифрований образ обличчя особи, відцифровані відбитки пальців рук, дактилокартки) [5]. Разом з тим, під час формування інформаційних ресурсів поліцією виникає низка актуальних проблем, а саме:

По-перше, відповідно до вимог сьогодення, на практиці виникає гостра необхідність із наповнення реєстрів та баз (банків) даних поліцейськими по забезпеченню збирання, накопичення мультимедійної інформації (фото, відео, звукозаписи) та біометричних даних (відцифрований образ обличчя особи, відцифровані відбитки пальців рук, дактилокартки) під час воєнного стану і щодо інших категорій осіб, передбачених у абзаці 1, ч. 1, ст. 26 (а не тільки визначених у пункті 7, ч. 1, ст. 26) вказаного Закону.

Це пов'язано із тим, що в умовах воєнного стану в країні відбулися масові переїзди, переселення людей з одних районів, областей у інші, що вплинуло на непідконтрольний Національній поліції України і її облікам елемент, а саме людей, які знаходяться в групі ризику та можуть бути виявлені на цій території обслуговування як невідомі трупи (безхатки, раніш засуджені, особи, що проживають на території без документів, ведуть асоціальний (аморальний), бродяжницький спосіб життя, які неодноразово були безвісно зниклими, переселенці, біженці, особи, які опинилися в силу певних обставин на новій території та можуть постраждати від обстрілів та загинути чим самим набути статусу невідомого трупу тощо).

По-друге, наразі головною проблемою залишається відсутність комплексних відпрацювань прилеглої території із виявлення, встановлення та внесення до обліків інформації стосовно осіб, які перебувають у групі ризику та можуть бути виявлені на території обслуговування як невпізнані трупи. В першу чергу відпрацювання території слід розпочати із самої уразливої категорії – безхаток та осіб, які ведуть бродяжницький спосіб життя. В цьому відпрацюванні важливу роль відіграє своєчасний і якісний збір інформації із подальшим її внесенням до певних обліків.

Під час таких комплексних відпрацювань території обслуговування доцільно зібрати наступну інформацію стосовно осіб, які перебувають у групі ризику, а саме:

1. Звичайне фото особи у весь зріст (бажано, щоб особа була в тому одязі і з тими речами, що ходить зазвичай);

2. Фото (відцифрований образ) обличчя особи як на паспорт з відкритими очима (без окулярів, кепок інших речей, що можуть спотворювати інформацію);

3. За наявності зробити фото особливих прикмет особи: татуювання, шрами, відсутність зубів, кінцівок тощо;

4. Фото документів особи (з урахуванням місця реєстрації і фактичного місця проживання особи). У разі відсутності будь-яких документів зазначити інформацію в поясненні (в окремих випадках у протоколі допиту) де які документи отримував, де народився, де проживають родичі, знайомі тощо;

5. Фото мобільного телефону особи (IMEI телефону, номер (номери) мобільного телефону, номери телефонів близьких і рідних, які знають особу та можуть оказати їй допомогу чи за необхідності впізнати);

6. Заява та пояснення особи (в окремих випадках протокол допиту свідка) про добровільне надання інформації;

7. Відбитки пальців рук особи – дактилокартки, відцифровані відбитки пальців рук, зразки біологічного походження для встановлення ДНК-профілю (за наявності підстав відібрання).

Наразі при зборі подібної інформації слід керуватися нормами чинного законодавства чи бажанням особи добровільно надавати вищевказану інформацію про що відбирається заява та пояснення.

По-третє, для можливості подальшого встановлення особи невпізаного трупу слід вчасно вносити інформацію про осіб, які знаходяться в групі ризику до інформаційних ресурсів. В свою чергу, для формування інформаційних ресурсів слід проводити не тільки своєчасний, але і якісний збір, і направлення необхідної інформації про вказаних вище осіб до баз (банків) даних.

На практиці існують непоодинокі випадки, коли результати окремих відпрацювань особи (осіб), території тощо, після звітувань перед керівництвом, не вносяться до баз (банків) даних, не направляються за належністю (будь-то до баз (банків) даних чи до осіб, які займаються її збором, перевіркою, аналізом з наступним внесенням до баз (банків) даних тощо), а залишаються на столі оперуповноваженого чи особи, яка безпосередньо проводила таке відпрацювання.

По-четверте, відсутній контроль і ініціатива з боку керівництва щодо проведення комплексних відпрацювань території обслуговування найбільш уразливої категорії населення.

По-п'яте, проблемою на практиці залишається відсутність методичних рекомендацій щодо проведення комплексних відпрацювань території обслуговування стосовно осіб, які перебувають у групі ризику та можуть бути виявлені на території обслуговування як невпізнані трупи.

Для вирішення вказаних проблем, вважаємо за необхідне:

1. Норми ст. 26 Закону України «Про національну поліцію» та інших нормативно-правових актів привести у відповідність до вимог сьогодення;

2. Провести комплексні відпрацювання по всій території України з метою виявлення і внесення до баз (банків) даних інформації про осіб, які перебувають у групі ризику та можуть бути виявлені на території обслуговування як невідомі трупи. Наразі доцільним є направлення службових телеграм ДКР НПУ по всіх областях щодо проведення таких відпрацювань.

3. Керівникам оперативних підрозділів, які безпосередньо займаються розшуковою діяльністю, систематично контролювати своєчасність внесення зібраної інформації про осіб, які знаходяться в групі ризику до інформаційних ресурсів.

4. Посилити контроль і ініціативу з боку керівництва щодо проведення комплексних відпрацювань території обслуговування найбільш уразливої категорії населення. Доцільним є направлення службових телеграм УКР ГУНП в кожній області усім підпорядкованим територіальним підрозділам (РВП, ВП, РУП тощо) щодо проведення таких відпрацювань.

5. Працівникам контрольно-методичного відділу УКР ГУНП в кожній області доцільно розробити та впровадити в практичну діяльність методичні рекомендації щодо проведення комплексних відпрацювань території обслуговування із виявлення, встановлення та внесення до баз (банків) даних інформації стосовно осіб, які перебувають у групі ризику, та можуть бути виявлені на території обслуговування як невідомі трупи.

Отже, підсумовуючи викладене, слід зазначити, що вирішення вищевказаних проблем забезпечить більш якісну роботу оперативних підрозділів по встановленню осіб невідомих трупів в умовах воєнного стану в Україні за допомогою формування інформаційних ресурсів поліцією.

Список бібліографічних посилань

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>. 2. Невідомі трупи // БД «Сервіси» / Міністерство внутрішніх справ України. URL: https://wanted.mvs.gov.ua/searchtrup?ADDRESS=%Ip4Ee0E_5smCJiZR87XbbhCWeXWqe7c25key5pxsk251VBFJl&page=545. 3. Припхан І. І., Бдайцієва Х. М. Окремі правові аспекти ідентифікації невідомих трупів. Аналітично-порівняльне правознавство. 2021 № 3. С. 207-211. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/252767/250086>. 4. Береговець Я. Р. Важливість загальнообов'язкового дактилоскопіювання населення в розкритті злочинів і встановленні осіб невідомих трупів // *Актуальні питання досудового розслідування та тенденції розвитку криміналістичної методики* : зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 лист. 2018 р.). Харків, 2018. С. 30–32. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/21_11_2018/pdf/12.pdf. 5. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>